LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
Konserniohjausosasto
Marcus Merin

MUISTIO

23.3.2016

HE 125/2015 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenneturvallisuusmaksusta
- **luonnos valtioneuvoston asetukseksi tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämiseen myönnettävästä valtionavustuksesta**

Tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämiseen tarkoitetun valtionavustuksen myöntämisen tarkemmista perusteista on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella (liitteenä luonnos). Valtionavustuksesta olisi lisäksi voimassa, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

Asetuksella varmistetaan nykyisin liikenneturvallisuusmaksutulolla rahoitettavan turvallisuustyön jatkuminen ja luodaan edellytyksiä uusien toimijoiden, uudenlaisten toimintatapojen ja uusien ideoiden käyttöönotolle liikenneturvallisuustyössä.

Asetusluonnoksen mukaisesti valtionavustusta voitaisiin myöntää yleiseen tieliikenteen turvallisuustoimintaan lailla säädettyjen tieliikenteen turvallisuuden edistämiseen liittyvien tehtävien hoitamiseen ja Ahvenanmaan maakuntahallinnon liikenneturvallisuustyöhön. Avustus olisi tältä osin **yleisavustusta**. Valtionavustusta voitaisiin myöntää myös tieliikenteen turvallisuutta koskeviin kehittämishankkeisiin, kokeiluihin ja tutkimuksiin. Tältä osin avustus olisi **hankeavustusta**.

Valtionapuviranomaisena toimisi Liikenteen turvallisuusvirasto, jolle on liikennehallinnon virastouudistuksen myötä keskitetty liikenteen viranomaistehtäviä ja osoitettu tieliikenteen turvallisuustoimintojen koordinointirooli ja kehittämisvastuu.

Määrärahan jakautuminen yleisavustuksen ja hankeavustuksen kesken esitettäisiin valtion talousarviomomentin selvitysosassa. Käytännössä pääosa avustukseen varatusta määrärahasta ohjautuisi yleisavustuksena nykyisin rahoitusta saaville toimijoille (Liikenneturva, Liikennevakuutuskeskus ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus), joiden toiminta on vakiintunutta ja nykyisin lähes kokonaan riippuvaista liikenneturvallisuusmaksutulosta.

Yleisavustusta voitaisiin myöntää enintään 100 % hyväksyttävistä kustannuksista. Tätä perustellaan sillä, että toiminta on lakisääteistä ja yhteiskunnan ja liikenneturvallisuustyön vaikuttavuuden kannalta merkittävää. Työn jatkuvuuden edellytykset on tärkeä turvata. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen osalta yleisavustusta puoltaa se, että sen nykyisin rahoitettava liikenneturvallisuustyö on vakiintunutta ja pitkälti verrattavissa Liikenneturvan lailla säädettyyn työhön.

Valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi toimintasuunnitelman, varojen käyttösuunnitelman sekä keskipitkän aikavälin suunnitelman esittäminen hakemuksen yhteydessä.

Hankeavustusta voitaisiin asetusluonnoksen mukaisesti myöntää kehittämishankkeisiin, kokeiluihin ja tutkimuksiin. Hankeavustuksen valtionavustusta ehdotetaan myönnettäväksi enintään 50 % hyväksyttävistä kustannuksista. Tällä varmistettaisiin, että hakijalla ja mahdollisilla muilla rahoitukseen osallistuvilla tahoilla on aito tarve ja kiinnostus hankkeen, kokeilun tai tutkimuksen toteuttamista ja sen tuloksia kohtaan. Tämä on myös avustuksen vaikuttavuuden kannalta tärkeää.

Kehittämishankkeisiin ja kokeiluihin suunnattavaa hankeavustusta myönnettäisiin liikennepoliittisten tavoitteiden toteutumista edistäviin, ensisijaisesti alueellisiin ja paikallisiin hankkeisiin. Pienemmässä mittakaavassa toteutetuilla yksittäisillä alueellisilla ja paikalli-

silla hankkeilla tavoiteltaisiin lisäarvoa suhteessa yleisavustuksena avustettuun, lähtökohtaisesti valtakunnallisesti ohjattuun toimintaan.

Tarkoituksena on, ettei avustuksesta muodostu laajoille piireille jaettava yleinen avustus vaan tarkasti rajattu liikennepoliittisia tavoitteita tukeva rahoitusväline. Lähtökohtana olisi, että kehittämishankkeiden ja kokeilujen tulee tukea turvallisuustavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeiksi todettuja painopisteitä, mikä olisi omiaan parantamaan liikenneturvallisuustyön vaikuttavuutta. Tämän arvioimiseksi ja varmistamiseksi avustuksen hakijoilta edellytettäisiin seikkaperäistä hankesuunnitelmaa.

Tieliikenteen turvallisuustutkimuksen avustamisella aktivoitaisiin paikallista ja alueellista tutkimustoimintaa tunnistamaan ja ratkaisemaan ketterästi paikallisia tutkimusongelmia. Paikallinen ja alueellinen tutkimustoiminta tukisi valtakunnallista liikenneturvallisuustutkimusta ja monipuolistaisi tutkimusosaamista. Hakijoilta edellytettäisiin seikkaperäisen tutkimussuunnitelman laatimista.

Hankeavustusta voitaisiin myöntää kunnille ja muille voittoa tavoittelemattomille yhteisöille. Muilla yhteisöillä tarkoitetaan tässä yhteydessä lähinnä yhdistyksiä, järjestöjä ja oppilaitoksia. Avustus on tarkoitettu yleishyödylliseen toimintaan eikä sitä siten voitaisi myöntää yrityksille. Päällekkäisen valtionavustuksen estämiseksi hankeavustusta ei voitaisi myöntää tahoille, joille on myönnetty edellä mainittua yleisavustusta.

Avustuksen ilmeisinä kohteina olisivat esimerkiksi yksittäisten kuntien tai niiden hallintokuntien, koulujen liikenneturvallisuushankkeet ja -kokeilut, kunnan tieliikenteen turvallisuusarviointien ja turvallisuussuunnitelman laadinta tai esimerkiksi alueellisten ja paikallisten yhdistysten ja järjestöjen liikenneturvallisuuskampanjat tai -tempaukset.

Asetusluonnos on tarkoitus lähettää lausuntokierrokselle huhtikuussa 2016.

Liikenneturvallisuusmaksua koskevan lakiesityksen myötä liikenneturvallisuustyön nykyinen rahoitus tulee budjettitalouden piiriin ja muuttuu valtionavustukseksi. Tämä edellyttää muutoksia sekä Liikenneturvasta annettuun lakiin (278/2003) että tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta annettuun lakiin (24/2001) näiden toimintojen rahoitusta koskevien pykälien osalta. Rahoitusmallin muutos merkitsee myös sitä, että ao. toimintaa koskeva suunnitteluasiakirjojen laatiminen ja vahvistaminen sekä toiminnan valvonta tulevat osaksi valtioavustusmenettelyä. Tämä edellyttää asianomaisia toimintoja säätelevien lakien tarkistamista myös laajemmin toimintojen ohjausmallien osalta. Tarvittavat muutokset otetaan huomioon käynnissä olevassa Liikenneturvasta annetun lain muuttamista koskevassa hankkeessa. Tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkintaa koskevan lain osalta on vastaavasti tarkoitus käynnistää lain tarkistamista koskeva hanke.